

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

21 ноември 2013 година *

„Държавни помощи — Членове 107 ДФЕС и 108 ДФЕС — Предимства, предоставяни на нискотарифна авиокомпания от публично предприятие, оператор на летище — Решение за откриване на официална процедура по разследване на тази мярка — Задължение на юрисдикциите на държавите членки за съобразяване с направената в това решение оценка на Комисията относно съществуването на държавна помощ“

По дело C-284/12

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Oberlandesgericht Koblenz (Германия) с акт от 30 май 2012 г., постъпил в Съда на 7 юни 2012 г., в рамките на производство по дело

Deutsche Lufthansa AG

срещу

Flughafen Frankfurt-Hahn GmbH,

в присъствието на:

Ryanair Ltd,

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: г-жа R. Silva de Lapuerta, председател на състав, г-н J. L. da Cruz Vilaça, г-н G. Arestis, г-н J.-C. Bonichot и г-н Ал. Арабаджиев (докладчик), съдии,

генерален адвокат: г-н P. Mengozzi,

секретар: г-н K. Malacek, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 11 април 2013 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за Deutsche Lufthansa AG, от A. Martin-Ehlers, Rechtsanwalt,
- за Flughafen Frankfurt-Hahn GmbH, от T. Müller-Heidelberg, Rechtsanwalt,
- за Ryanair Ltd, от G. Berrisch, Rechtsanwalt,

* Език на производството: немски.

- за германското правителство, от г-н Т. Henze и г-жа К. Petersen, в качеството на представители,
- за белгийското правителство, от г-н Т. Materne и г-н J.-C. Halleux, в качеството на представители, подпомагани от A. Lepière, avocate,
- за нидерландското правителство, от г-жа М. Noort и г-жа С. Wissels, в качеството на представители,
- за полското правителство, от г-н В. Majczyna и г-н М. Szpunar, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от г-н V. Di Bucci и г-н Т. Maxian Rusche, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 27 юни 2013 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на членове 107 ДФЕС и 108 ДФЕС.
- 2 Запитването е отправено в рамките на правен спор между Deutsche Lufthansa AG (наричано по-нататък „Lufthansa“) и Flughafen Frankfurt-Hahn GmbH (наричано по-нататък „FFH“), което е оператор на летище Frankfurt-Hahn (Германия), относно преустановяването на държавните помощи, предоставени от FFH на Ryanair Ltd (наричано по-нататък „Ryanair“), и тяхното възстановяване.

Правна уредба

- 3 Член 3, озаглавен „Отлагателна клауза“, от Регламент (ЕО) № 659/1999 на Съвета от 22 март 1999 година за установяване на подробни правила за прилагането на член [108 ДФЕС] (ОВ L 83, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 8, том 1, стр. 41) гласи следното:

„Помощ, за която трябва да бъде отправено уведомление съгласно член 2, параграф 1, не се въвежда в действие, преди Комисията да вземе или да се счита, че е взела решение за разрешаването на такава помощ“.

- 4 Член 4 от посочения регламент е озаглавен „Предварително разглеждане на уведомлението и решения на Комисията“ и в параграфи 2—4 от него се предвижда:

„2. Когато Комисията след предварително разглеждане установи, че мярката, за която е уведомена, не представлява помощ, тя [оповестява] тази констатация посредством решение.

3. Когато Комисията след предварително разглеждане констатира, че никакви съмнения не са се породили по отношение на съвместимостта с Общия пазар на мярката, за която е отправено уведомление, доколкото попада в рамките на приложното поле на член [107, параграф 1 ДФЕС], тя решава, че мярката е съвместима с Общия пазар [...].

4. Когато Комисията след предварителното разглеждане констатира, че са се породили съмнения по отношение на съвместимостта с Общия пазар на мярката, за която е отправено уведомление, тя решава да започне производството по член [108, параграф 2 ДФЕС] (наричано по-долу „решение за откриване на официална процедура по разследване“).

- 5 Член 6 от посочения регламент е озаглавен „Официална процедура по разследване“ и параграф 1 от него гласи:

„Решението за започване на официална процедура по разследване обобщава релевантните фактически и правни въпроси, включва предварителна оценка от страна на Комисията за характера на помощ[на] предложената мярка и излага съмненията по отношение на съвместимостта ѝ с Общия пазар. Решението призовава съответната държава членка и другите заинтересовани страни да представят [становища] в рамките на предписан срок, който обикновено не надхвърля един месец. [...]“.

- 6 Член 7 от същия регламент е озаглавен „Решения на Комисията за закриване на официалната процедура по разследване“ и предвижда:

„1. Без да се засяга член 8, официалната процедура по разследване се закрива посредством решение, както е предвидено в параграфи от 2 до 5 от настоящия член.

2. Когато Комисията установи [...], че мярката, за която е отправено уведомление, [след евентуално изменение от страна на съответната държава членка,] не представлява помощ, тя [оповестява] тази констатация посредством решение.

3. Когато Комисията установи [...], че съмненията за съвместимостта с Общия пазар на мярката, за която е отправено уведомление[, след евентуално изменение от страна на съответната държава членка,] са били отстранени, тя решава, че помощта е съвместима с Общия пазар [...]

4. Комисията може да прибави към положителните решения условия [...] и може да определи задължения [...]

5. Когато Комисията установи, че помощта, за която е отправено уведомление, не е съвместима с Общия пазар, тя решава помощта да не се въвежда в действие [...]

6. Решенията, взети съгласно параграфи 2, 3, 4 и 5, се вземат веднага след като се отстранят съмненията, упоменати в член 4, параграф 4. Комисията се стреми, доколкото е възможно, да приеме решение в рамките на 18 месеца от откриването на процедурата. [...]

[...]“.

- 7 Член 11 от Регламент № 659/1999 е озаглавен „Разпореждане за преустановяване или временно възстановяване на помощ“ и предвижда:

„1. Комисията може, след като даде възможност на съответната държава членка да представи [становището] си, да приеме решение, с което изисква от държавата членка да преустанови всяка неправомерна помощ, докато Комисията вземе решение за съвместимостта на помощта с Общия пазар [...]

2. Комисията може, след като даде възможност на съответната държава членка да представи [становището си], да приеме решение, с което изисква от държавата членка временно да възстанови всяка неправомерна помощ, докато Комисията вземе решение за съвместимостта на помощта с Общия пазар [...]

[...]“.

- 8 Член 12 от посочения регламент е озаглавен „Неспазване на [...] разпореждане“ и гласи:

„Ако държавата членка не се съобрази с разпореждане за преустановяване или с разпореждане за възстановяване, Комисията има право, докато проверява въпроса по същество на базата на информацията, с която разполага, да отправи въпроса директно до [Съда] и да поиска [от него да установи], че несъобразяването представлява нарушение на Договора“.

- 9 Съгласно член 13, озаглавен „Решения на Комисията“, от посочения регламент:

„1. Разглеждането на възможна неправомерна помощ завършва с решение съгласно член 4, параграфи 2, 3 или 4. В случаите на решения за започване на официална процедура по разследване производството се закрива посредством решение съгласно член 7 [...]“

2. В случаите на възможна неправомерна помощ и без да се засяга член 11, параграф 2, Комисията не е обвързана със срока, фиксиран в член 4, параграф 5, член 7, параграф 6 и член 7, параграф 7.

[...]“.

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

- 10 FFH е оператор на гражданското летище Frankfurt-Hahn, като до февруари 2009 г. Fraport AG притежава 65 % от неговия капитал, а провинция Райнланд-Пфалц и провинция Хесен — по 17,5 %. Fraport AG е котирано на борсата акционерно дружество с мажоритарно участие на Федерална република Германия, провинция Хесен и град Франкфурт на Майн.
- 11 От началото на своята дейност FFH реализира загуби в размер на няколко милиона евро годишно. Към 31 декември 2011 г. размерът на загубите възлиза на около 197 милиона евро. До 2009 г. те се поемат от Fraport AG въз основа на договор за прехвърляне на печалби и загуби. На 1 януари 2009 г. Fraport AG обаче продава на провинция Райнланд-Пфалц своите дялове на символичната цена от едно евро. Продажбата се дължала на невъзможността да се въведе пътническа такса с цел да се намалят генерираните от летище Frankfurt-Hahn загуби поради намерението на Ryanair да напусне летището, ако се въведе подобна такса.
- 12 Ryanair е нискотарифна авиокомпания, която осигурява 95 % от пътниковия поток на летище Frankfurt-Hahn. Съгласно тарифата за таксите на това летище от 2001 г. ползващите го авиокомпаниии трябва да плащат за всеки заминаващ пътник такса в размер на 4,35 EUR. На Ryanair обаче не са начислявани такси за излитане, за полетно обслужване в района на летището, за кацане или паркиране, тъй като то използва само самолети, които съгласно посочената тарифа са освободени от съответните такси, т.е. самолети с излетно тегло между 5,7 и 90 тона.
- 13 Тарифата за таксите на летище Frankfurt-Hahn от 2006 г. е съставена по категории, в зависимост от годишния брой пътници, превозвани от съответната авиокомпания от това летище, като размерът на таксите варира от 5,35 EUR — при не повече от 100 000 пътници годишно, до 2,24 EUR — ако техният брой е над 3 милиона. Освен това ценовата тарифа предвижда освобождаване от таксите за кацане и излитане, както и от таксите за предоставяне на аеронавигационно и наземно обслужване, при условие че продължителността на наземното обслужване не надвишава 30 минути. В посочената тарифа се предвижда и предоставянето на

„маркетингова помощ“ при откриване на нови линии за въздушни превози. Размерът на тази помощ се определя в зависимост от общия брой пътници, превозвани от съответната авиокомпания. Ryanair е ползвало посочената помощ.

- 14 Тъй като смята, че въведените от FFH търговски практики представляват държавна помощ, за която Комисията не е била уведомена и която следователно е предоставена в нарушение на член 108, параграф 3 ДФЕС, на 26 ноември 2006 г. Lufthansa сезира Landgericht Bad Kreuznach с искане да се постанови възстановяването на предоставените като „маркетингова помощ“ на Ryanair суми в периода 2002—2005 г. и на сумите, съответстващи на намаленията на летищните такси, ползвани от Ryanair през 2003 г. вследствие на прилагането на тарифата от 2001 г., както и преустановяването на всички помощи в полза на Ryanair.
- 15 След като искът е отхвърлен, Lufthansa подава въззивна жалба пред Oberlandesgericht Koblenz. Тъй като жалбата не е уважена, Lufthansa сезира Bundesgerichtshof с жалба по реда на „Revision“. С решение от 10 февруари 2011 г. Bundesgerichtshof отменя решението на Oberlandesgericht Koblenz и му връща делото за ново разглеждане, за да установи дали е налице нарушение на член 108, параграф 3 ДФЕС.
- 16 С решение от 17 юни 2008 г. Комисията открива официална процедура по разследване по смисъла на член 108, параграф 2 ДФЕС относно евентуални държавни помощи, предоставени от Федерална република Германия в полза на FFH и Ryanair (ОВ С 12, 2009 г., стр. 6). Сред мерките, предмет на решението, са намалението на летищните такси, както и разпоредбите за маркетингова помощ на Ryanair. В посоченото решение Комисията стига до предварителното заключение, че всяка от въпросните мерки е селективна и представлява държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 ДФЕС, освен ако не е в съответствие с принципа на частния инвеститор. По отношение на този принцип Комисията посочва, че въз основа на данните, с които разполага към момента на приемането на решението от 17 юни 2008 г., заплащаните от Ryanair летищни такси не са достатъчни, за да покрият направените от FFH разходи.
- 17 Oberlandesgericht Koblenz изпраща на Комисията искане за становище на основание раздел 3.2 от Известието на Комисията относно прилагането на законодателството за държавната помощ от националните съдилища (ОВ С 85, 2009 г., стр. 1). В становището си Комисията посочва, че не е необходимо самият Oberlandesgericht Koblenz да преценява дали разглежданите мерки могат да се квалифицират като държавни помощи, тъй като той може да се основе на нейното решение от 17 юни 2008 г., за да изведе всички последици, произтичащи от нарушението на член 108, параграф 3 ДФЕС. По същество Комисията уточнява както че въпросните мерки могат да бъдат вменени в отговорност на държавата, така и че те са селективни.
- 18 Тъй като все пак счита, че е длъжен да установи дали разглежданите мерки представляват държавна помощ, и тъй като по-конкретно изпитва съмнения относно селективния характер на мерките, Oberlandesgericht Koblenz решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
  - „1) Следва ли неоспореното решение на Комисията за откриване на официалната процедура по разследване, предвидена в член 108, параграф 3, второ изречение ДФЕС, да има за резултат дадена национална юрисдикция, сезирана с искане за възстановяване на извършените плащания и преустановяване на всякакво плащане, да е обвързана от становището на Комисията, изразено в решението за откриване, по отношение на въпроса дали спорната мярка може да се квалифицира като помощ?

2) При отрицателен отговор на първия въпрос:

Може ли, когато публично предприятие по смисъла на член 2, буква б), подточка i) от Директива 2006/111/ЕО на Комисията от 16 ноември 2006 година относно прозрачността на финансовите отношения между държавите членки и публичните предприятия, както и относно финансовата прозрачност в рамките на някои предприятия (ОВ L 318, стр. 17; Специално издание на български език, 2007 г., глава 8, том 5, стр. 66) експлоатира летище, мерките, приети от това предприятие, да се квалифицират с оглед на правната уредба за държавните помощи като селективни мерки по смисъла на член 107, параграф 1 ДФЕС единствено поради факта че от тях се ползват само предприятията — въздушни превозвачи, които използват летището?

3) При отрицателен отговор на втория въпрос:

- а) Трябва ли критерият за селективност да се счита за неизпълнен, когато публичното предприятие, което е летищният оператор, предоставя по прозрачен начин едни и същи условия на всички авиокомпани, които решат да използват летището?
- б) Важи ли същото, когато летищният оператор е избрал определен търговски модел (в настоящия случай сътрудничество с нискотарифни авиокомпани) и когато условията за използване, съобразени с тази клиента, не са атрактивни за всички авиокомпани?
- в) Трябва ли дадена мярка във всеки случай да се счита за селективна, когато основната част от пътниковия поток на летището в продължение на много години се осигурява от една авиокомпания?“.

По преюдициалните въпроси

По допустимостта

- 19 Lufthansa оспорва допустимостта на преюдициалното запитване, поради това че актът за преюдициално запитване не бил достатъчно мотивиран и в него не се излагали подробно фактическите обстоятелства по спора в главното производство.
- 20 В това отношение следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика необходимостта да се даде тълкуване на правото на Съюза, което да е от полза за националния съд, изисква последният да определи фактическия и правен контекст, в който се вписват поставените от него въпроси, или най-малко да обясни фактическите хипотези, на които те се основават (вж. Решение от 31 януари 2008 г. по дело Centro Europa 7, C-380/05, Сборник, стр. I-349, точка 57 и цитираната съдебна практика, както и Решение от 11 март 2010 г. по дело Attanasio Group, C-384/08, Сборник, стр. I-2055, точка 32). Тези изисквания са особено важни в областта на конкуренцията, която се характеризира със сложни фактически и правни положения (вж. в този смисъл по-специално Решение от 26 януари 1993 г. по съединени дела Telemarsicabruzzo и др., C-320/90-C-322/90, Recueil, стр. I-393, точка 7 и Решение по дело Attanasio Group, посочено по-горе, точка 32 и цитираната съдебна практика).
- 21 Съгласно практиката на Съда е важно също така националният съд да посочи конкретните причини, поради които е несигурен относно тълкуването на правото на Съюза и счита за необходимо да постави преюдициални въпроси на Съда (вж. в този смисъл по-специално Решение от 6 декември 2005 г. по съединени дела ABNA и др., C-453/03, C-11/04, C-12/04 и C-194/04, Recueil, стр. I-10423, точка 46 и цитираната съдебна практика, както и Определение от 20 януари 2011 г. по дело Chihabi и др., C-432/10, точка 22).

- 22 В настоящия случай се налага изводът, че актът за преюдициално запитване съдържа фактическите и правни обстоятелства, които позволяват както на Съда да бъде полезен на запитващата юрисдикция с предоставените отговори, така и на правителствата на държавите членки и другите заинтересовани лица да представят становища съгласно член 23 от Статута на Съда на Европейския съюз. Освен това в акта за преюдициално запитване ясно се посочват причините, поради които запитващата юрисдикция отправя преюдициални въпроси до Съда.
- 23 Следователно преюдициалното запитване е допустимо.

По първия въпрос

- 24 С първия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали, когато съгласно член 108, параграф 3 ДФЕС Комисията е открила предвидената в параграф 2 от този член официална процедура по разследване относно държавна мярка, за която не е отправено уведомление и която е в процес на изпълнение, национална юрисдикция, сезирана с искане за преустановяване на изпълнението на мярката и за възстановяване на вече изплатените суми, е длъжна да приложи последиците от евентуалното неизпълнение на задължението за спиране на изпълнението на мярката.
- 25 Член 108, параграф 3 ДФЕС въвежда превантивен контрол на проектите за нови помощи (Решение от 11 декември 1973 г. по дело Lorenz, 120/73, Recueil, стр. 1471, точка 2 и Решение от 12 февруари 2008 г. по дело CELF и Ministre de la Culture et de la Communication, наричано по-нататък „Решение по дело CELF I“, C-199/06, Сборник, стр. I-469, точка 37).
- 26 Така организираната превенция следователно цели да бъдат привеждани в действие само съвместимите помощи. За да се осъществи тази цел, изпълнението на проекта за помощ се отлага, докато съмнението относно неговата съвместимост бъде премахнато с окончателното решение на Комисията (Решение по дело CELF I, посочено по-горе, точка 48).
- 27 Прилагането на тази система за контрол е задължение, от една страна, на Комисията, и от друга — на националните юрисдикции, като съответните им задачи взаимно се допълват, но са различни (вж. в този смисъл Решение от 11 юли 1996 г. по дело SFEI и др., C-39/94, Recueil, стр. I-3547, точка 41, Решение от 21 октомври 2003 г. по съединени дела Van Calster и др., C-261/01 и C-262/01, Recueil, стр. I-12249, точка 74 и Решение от 5 октомври 2006 г. по дело Transalpine Ölleitung in Österreich, C-368/04, Recueil, стр. I-9957, точки 36 и 37).
- 28 Докато преценката относно съвместимостта на мерките за помощ с вътрешния пазар е от изключителната компетентност на Комисията, която действа под контрола на юрисдикциите на Съюза, то до окончателното решение на Комисията националните юрисдикции следят за опазването на правата на правните субекти при евентуално нарушение от страна на държавните органи на забраната, предвидена в член 108, параграф 3 ДФЕС (вж. в този смисъл Решение по съединени дела Van Calster и др., посочено по-горе, точка 75 и Решение по дело Transalpine Ölleitung in Österreich и др., посочено по-горе, точка 38).
- 29 Действията на националните съдилища произтичат от директния ефект, признат по отношение на установената в член 108, параграф 3, последно изречение ДФЕС забрана за привеждане в действие на проекти за помощи. В това отношение Съдът уточнява, че незабавното действие на предвидената в посочената разпоредба забрана за привеждане в действие се разпростира до всяка помощ, която е била приведена в действие, без за нея да е отправено уведомление (Решение по дело Lorenz, посочено по-горе, точка 8, Решение от 21 ноември 1991 г. по дело Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires и Syndicat national des

négociants et transformateurs de saumon, наричано по-нататък „Решение по дело FNCE“, C-354/90, Recueil, стр. I-5505, точка 11 и Решение по дело SFEI и др., посочено по-горе, точка 39).

- 30 Националните юрисдикции трябва да гарантират на правните субекти, че при нарушение на член 108, параграф 3, последно изречение ДФЕС ще бъдат приложени всички последици в съответствие с националното право както по отношение на действителността на актовете за изпълнение, така и по отношение на възстановяването на финансовите помощи, отпуснати в нарушение на посочената разпоредаба или на евентуални временни мерки (Решение по дело FNCE, посочено по-горе, точка 12 и Решение по дело SFEI и др., посочено по-горе, точка 40).
- 31 Следователно националните юрисдикции имат за задача да приемат мерки за поправяне на неправомерното привеждане в действие на дадена помощ, за да не продължава получателят да разполага свободно с нея до приемането на решението на Комисията (Решение от 11 март 2010 г. по дело CELF и *Ministre de la Culture et de la Communication*, C-1/09, Сборник, стр. I-2099, точка 30).
- 32 Откриването на предвидената в член 108, параграф 2 ДФЕС официална процедура по разследване от страна на Комисията следователно не освобождава националните юрисдикции от задължението им да осигурят опазването на правата на правните субекти при евентуално нарушение на член 108, параграф 3 ДФЕС (Решение по дело SFEI и др., посочено по-горе, точка 44).
- 33 Обхватът на това задължение обаче може да е различен в зависимост от обстоятелството дали Комисията е открила официална процедура по разследване относно мярката, която е предмет на разглеждания от националната юрисдикция спор.
- 34 В случай че Комисията все още не е открила официалната процедура по разследване и следователно още не се е произнесла по въпроса дали разглежданите мерки могат да представляват държавни помощи, възможно е на националните юрисдикции да се наложи да тълкуват и прилагат понятието за помощ, за да установят дали Комисията е трябвало да бъде уведомена за нея, когато са сезирани с искане да бъдат приложени последиците от евентуално нарушение на член 108, параграф 3, последно изречение ДФЕС (вж. в този смисъл Решение по дело SFEI и др., посочено по-горе, точки 49 и 53, както и точка 1 от диспозитива). Така те са длъжни по-специално да проверят дали разглежданата мярка предоставя предимство и дали е селективна, т.е. дали поставя в по-благоприятно положение определени предприятия или определени производители по смисъла на член 107, параграф 1 ДФЕС (Решение по дело *Transalpine Ölleitung in Österreich*, посочено по-горе, точка 39).
- 35 Всъщност задължението за уведомяване и забраната за привеждане в действие, които са предвидени в член 108, параграф 3 ДФЕС, се отнасят до проекти, които могат да бъдат квалифицирани като държавни помощи по смисъла на член 107, параграф 1 ДФЕС. Следователно, преди да приложат последиците от евентуалното нарушаване на член 108, параграф 3, последно изречение ДФЕС, националните юрисдикции трябва първо да се произнесат по въпроса дали разглежданите мерки представляват държавни помощи.
- 36 В случай че Комисията вече е открила предвидената в член 108, параграф 2 ДФЕС официална процедура по разследване, следва да се разгледа какви мерки трябва да предприемат националните юрисдикции.
- 37 Макар несъмнено да е вярно, че направените оценки в решението за откриване на официалната процедура по разследване са с предварителен характер, това обстоятелство не означава, че решението е лишено от правни последици.

- 38 В това отношение е важно да се подчертае, че ако националните юрисдикции биха могли да приемат, че дадена мярка не представлява помощ по смисъла на член 107, параграф 1 ДФЕС и поради това да не спрат нейното изпълнение, при положение че в своето решение за откриване на официална процедура по разследване Комисията е установила, че мярката вероятно съдържа елементи на помощ, това би осуетило полезното действие на член 108, параграф 3 ДФЕС.
- 39 Действително, от една страна, ако направената в решението за откриване на официална процедура по разследване предварителна оценка, че разглежданата мярка има характер на помощ, впоследствие бъде потвърдена в окончателното решение на Комисията, би се оказало, че националните юрисдикции не са изпълнили задължението си, наложено им от член 108, параграф 3 ДФЕС и от член 3 от Регламент № 659/1999, да спрат изпълнението на всеки проект за помощ до приемането на решението на Комисията относно съвместимостта на проекта с вътрешния пазар.
- 40 От друга страна, дори ако в окончателното си решение Комисията стигне до заключението, че не са налице елементи на помощ, целта за превенция, която стои в основата на системата за контрол върху държавните помощи, установена с Договора за функционирането на ЕС и припомнена в точки 25 и 26 от настоящото решение, налага, поради изразеното в решението за откриване на официалната процедура по разследване съмнение по отношение на характера на помощ на мярката и нейната съвместимост с вътрешния пазар, нейното привеждане в действие да се отложи до отстраняването на това съмнение с окончателното решение на Комисията.
- 41 Важно е да се подчертае също, че прилагането на разпоредбите на Съюза в областта на държавните помощи се основава на задължението за лоялно сътрудничество между националните юрисдикции, от една страна, и Комисията и юрисдикциите на Съюза, от друга, като в рамките на това сътрудничество всички те действат в рамките на възложените им в Договора задачи. Както следва от член 4, параграф 3 ДЕС, в рамките на това сътрудничество националните юрисдикции трябва да вземат всички общи или специални мерки, които да гарантират изпълнението на произтичащите от правото на Съюза задължения, и да се въздържат да приемат мерки, които биха могли да застрашат постигането на целите на Договора. Така националните юрисдикции трябва по-специално да се въздържат от приемането на решения, които са в противоречие с решение на Комисията, дори ако то има временен характер.
- 42 Следователно, когато Комисията е открила официална процедура по разследване относно мярка, която е в процес на изпълнение, националните юрисдикции са длъжни да приемат всички необходими мерки, за да бъдат приложени последиците от евентуалното неизпълнение на задължението за спиране на изпълнението на мярката.
- 43 За целта националните юрисдикции могат да решат да спрат изпълнението на разглежданата мярка и да разпоредят възстановяването на вече изплатените суми. Те могат също да решат да постановят привременни мерки, за да се опазят, от една страна, интересите на заинтересованите страни, а от друга страна — полезното действие на решението на Комисията за откриване на официална процедура по разследване.
- 44 Когато изпитват съмнения дали разглежданата мярка представлява държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 ДФЕС или относно валидността или тълкуването на решението за откриване на официална процедура по разследване, националните юрисдикции могат, от една страна, да поискат разяснения от Комисията, а от друга страна, съгласно член 267, втора и трета алинея ДФЕС съгласно тълкуването му от Съда, те могат или са длъжни да отправят преюдициално запитване (относно преюдициалните запитвания по преценка на валидността в областта на държавните помощи вж. Решение от 10 януари 2006 г. по дело Cassa di Risparmio di Firenze и др., C-222/04, Recueil, стр. I-289, точки 72—74).

45 С оглед на всички изложени по-горе съображения на първия въпрос следва да се отговори:

- Когато съгласно член 108, параграф 3 ДФЕС Комисията е открила официалната процедура по разследване, предвидена в параграф 2 от този член, относно мярка, за която не е отправено уведомление и която е в процес на изпълнение, национална юрисдикция, сезирана с искане за преустановяване на изпълнението на мярката и за възстановяване на вече изплатените суми, е длъжна да приеме всички необходими мерки, за да бъдат приложени последиците от евентуалното неизпълнение на задължението за спиране на изпълнението на мярката.
- За целта националната юрисдикция може да реши да спре изпълнението на разглежданата мярка и да постанови възстановяването на вече изплатените суми. Тя може също да реши да постанови привременни мерки, за да се опазят, от една страна, интересите на заинтересованите страни, а от друга страна — полезното действие на решението на Комисията за откриване на официална процедура по разследване.
- Когато изпитва съмнения дали разглежданата мярка представлява държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 ДФЕС или относно валидността или тълкуването на решението за откриване на официална процедура по разследване, националната юрисдикция може, от една страна, да поиска разяснения от Комисията, а от друга страна, съгласно член 267, втора и трета алинея ДФЕС, тя може или е длъжна да отправи преюдициално запитване до Съда.

По втория и третия въпрос

46 Предвид отговора на първия въпрос не е необходимо да се отговаря на втория и третия въпрос.

По съдебните разноски

47 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

Когато съгласно член 108, параграф 3 ДФЕС Европейската комисия е открила официалната процедура по разследване, предвидена в параграф 2 от този член относно мярка, за която не е отправено уведомление и която е в процес на изпълнение, национална юрисдикция, сезирана с искане за преустановяване на изпълнението на мярката и за възстановяване на вече изплатените суми, е длъжна да приеме всички необходими мерки, за да бъдат приложени последиците от евентуалното неизпълнение на задължението за спиране на изпълнението на мярката.

За целта националната юрисдикция може да реши да спре изпълнението на разглежданата мярка и да постанови възстановяването на вече изплатените суми. Тя може също да реши да постанови привременни мерки, за да се опазят, от една страна, интересите на заинтересованите страни, а от друга страна — полезното действие на решението на Европейската комисия за откриване на официална процедура по разследване.

Когато изпитва съмнения дали разглежданата мярка представлява държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 ДФЕС или относно валидността или тълкуването на решението за откриване на официална процедура по разследване, националната юрисдикция може, от една страна, да поиска разяснения от Европейската комисия, а от друга страна, съгласно член 267, втора и трета алинея ДФЕС, тя може или е длъжна да отправи преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз.

Подписи